

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מערכת "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

עיונים בהלכה

הרב יעקב משה כהן שליט"א

פסול נעבד לענון מכשירי קרבן ומים שנעבדו לענון קידוש יו"ר

א בגמ' בע"ז מ"א ע"א מיבעי ליה לגמ' המשתחוה למים מימיו מהו לניסוך המים, ובגמ' לא נפשט הספק, וברמב"ם בפרק ד' מאיסורי מזבח הלכה ז' פסק לחומרא, וז"ל "וכן המשתחוה למעין הנובע מארצו הרי מימיו פסולין לנסך".

ויש לדון בכה"ג שניסכו מים שהשתחוו להם, אי בדיעבד יצאו יד"ח מצות ניסוך המים, או דילמא כיון שנעשתה בהם עבירה הרי הם פסולים אף בדיעבד, ומסתברא דניסוך מים דינו ככל קרבן שנעבד פסול בו אף בדיעבד.

ב. ואמנם יש להסתפק לענין מכשירי קרבן כגון בגדי כהונה שנעשו מצמר של בהמה הנעבדת וכן לגבי ציפוי למזבח, אי פסולים אפי' בדיעבד, דהנה הרמב"ם שם פסק שנעבד פסול אף במכשירי קרבן, שכתב המשתחוה לבהמה וכו' כך צמר שלה פסול לבגדי כהונה, וקרניה פסולין לחוצרות ושוקיה לחלילין ובני מעיה לנימין הכל פסול. אולם עדיין יש לדון אי דינם כקרבן לענין בדיעבד או כמצוה בעלמא שבדיעבד יוצא ידי חובתו בנעבד.

והנה בלשון הרמב"ם משמע שדברים אלו פסולים אפילו בדיעבד. אמנם כבר כתב הרדב"ז שם לענין חוצרות דכמו שמצינו בתוקע בשופר של ע"ז דבדיעבד יצא כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו, ה"ה דבחוצרות בדיעבד כשר, ומבואר דס"ל שהלשון פסול אינו בדווקא. וכמו שלענין מצוות העתיק השו"ע בסימן י"א סעיף ח' את לשון הרמב"ם שצמר של ע"ז פסול לציצית, וכתב המשנ"ב בשם המג"א שבדיעבד יצא כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו.

ולאידך גיסא אין להוכיח מהרדב"ז דגם בשאר מכשירי הקרבן יהיה כשר בדיעבד, ד"ל דשאני חוצרות מכל מכשירי קרבן כיון דקיי"ל בפרק ג' מכלי המקדש ה"ג שעיקר שירה בפה והכלים אינם אלא מסייעים לתקיעה, וא"כ י"ל דדווקא התם אינם פסולים בדיעבד, אבל במכשירי קרבן שהם לעיכובא אפשר דפסולים. וצ"ע.

ג. ויש לדון עוד במים שהשתחוו להם לשם ע"ז מה דינם לענין קידוש ידים ורגלים. ולענין לכתחלה פשיטא דפסולים כיון דלא גרע משאר מצוות שאסור לעשותם בדבר שנעשה בו עבירה לכתחילה, וכמו שפסק המחבר בסימן י"א סעיף ח' לענין ציצית ובסימן תקפ"ו סעיף ב' לענין שופר. אמנם לענין דיעבד יש לעיין אי דינם כמצוות דבדיעבד יצא כיון שמצוות לאו ליהנות ניתנו, או דלמא קידוש ידים ורגלים חמור טפי דדינו כמכשירי קרבן שיתכן שאפילו בדיעבד פסולים.

ועוד י"ל דקידוש ידים ורגלים חמור יותר ממכשירי קרבן, ודינו כעבודה ממש ופסול אפילו בדיעבד, דהא איתא בזבחים י"ט ע"ב דקידוש ידים ורגלים שוה לעבודה לענין עמידה, ונראה כפשוטו שדינו כעבודה, וא"כ יתכן שזה חמור יותר משאר מכשירי קרבן, וצ"ע בזה.

בגליון:

פסול נעבד לענון מכשירי קרבן

ומים שנעבדו לענון קידוש יו"ר

דינו קבלת הדם

בל תאחר בתשלומי עצרת

אכילת שעירי יוה"כ בליל שבת

הערה בדיון שלמים שנשחטו

קודם פתיחת דלתות ההיכל

מדברי החפץ חיים וגדולי

הדורות בענין לימוד

דיני הקודש והמקדש

קיום חובת הציפיה

לישועה

תשית לראשו עטרת פז

גליון "תורת הקרבנות"

יוצא לאור בס"ד בעזרת ידידנו

הנכבד שליט"א

החפץ בעילום שמו

יברכהו ה' בכל מעשה ידיו

ויצליח בכל אשר יפנה

ויזכה לראות מהרה בביאת

משיח צדקנו

ובבנין בית הבחירה

שער הקרבן

הרב מרדכי ברנט שליט"א

אם נשפך הדם לאחר שנתקבל בכלי מצוה לאוספו].

ולגבי דם הקזה - כתב בזבח תודה דלפי תוס' בכריתות א"צ לקבלו, אך מדברי הרמב"ם בפ"ו מהל' מאכלות אסורות ה"ג משמע דנחשב כדם הנפש, ועיי"ש בלח"מ ובמקד"ד סי' ז' ס"ק ב'.

כתב בזבח תודה דבשעת הקבלה צריך הכהן להחזיק הכלי בידו, כדאיתא במנחות ז'. לגבי הנחת הקומץ בכלי, ועיי"ש בשטמ"ק אות א'.

לרש"י בשעת השחיטה צריך ליתן הורידין ע"ג הכלי, ובדעת הרמב"ם משמע דצריך לתת הורידין לתוך הכלי ממש. ועיי"ש באו"ש פ"ד ממעשה הקרבנות ה"ח דמתחלת שחיטה צריך שיהו הורידין בתוך הכלי כדי שגם הדם היוצא ראשון יזוב לתוכו, אמנם יעויין במקד"ד סי' ז' ס"ק א' דלמ"ד אינה לשחיטה אלא לבסוף לא בעינן לקבל דם דתחלת שחיטה.

דם שעל הסכין

מבואר בגמ' דף כה. דלאחר השחיטה צריך לקנח דם שעל הסכין בשפת המזרק. וברדב"ז פ"ח ממעשה"ק ה"ח כתב דאינו מדין קבלה אלא רק כדי לקיים בו מצות שפיכת שיריים. ובמהריק"ו שם כתב להיפך, דשפת המזרק היינו מאחורי הכלי שלא יכנס לתוך המזרק. ועיי"ש במקד"ד סי' נ"א ס"ק א' ובשפ"א.

מקום הכלי

אף הכלי שבו מקבלים הדם צריך להיות במקום עמידת הבהמה, כן איתא בתוס' ריש פרק איזהו מקומן, אך מבואר בדברי התוס' דסגי ברוב הכלי בפנים [ובק"ד היינו בצפון]. ועיי"ש בשטמ"ק אות כ"ט ל'.

קיבל פחות מכדי הזיה

ברש"י דף צג: כתב דאם קיבל פחות מכדי הזיה בכלי זה ופחות מכדי הזיה בכלי אחר, אף אם עירב אח"כ הכל, הרי זה פסול דבעינן שיעור בשעת קבלה. ובשיטת הרמב"ם נחלקו האחרונים, דעת המל"מ [פ"ד ממעשה"ק ה"ח] דס"ל כרש"י, אך בקר"א [דף צג]. ובאור שמח [פ"ה הט"ו] נקטו דלהרמב"ם הרי זה כשר. ועיי"ש אבן האזל מעשה"ק פ"ג ובמקד"ד סי' ז' ס"ק ב' ד"ה ולהר"מ.

דיני קבלת הדם

ההלכות נכתבו לעורר בלבד עפ"י סוגיית הגמ' בזבחים כ"ה - כ"ו

מקום עמידת הבהמה בשעת שחיטה

ב קדשי קדשים צריך להעמיד הבהמה בצפון ובקדשים קלים בתוך העזרה. [משנה פרק איזהו מקומן ובגמ' כו.].

בגדר צפון נתבאר בגמ' לדעת רבי דגם מקום דריסת הכהנים והישראלים נחשב צפון, וכן קיי"ל. אמנם נחלקו רש"י והרמב"ם אי צפון היינו צפון העזרה, וכל חצי העזרה הצפוני כשר לשחיטה, או שהוא צפון המזבח, וא"א לשחוט בשבע אמות שבצדדי המזבח, אף שהוא בחציו הצפוני של העזרה.

מקום עמידת הכהן בשעת שחיטה וקבלה

מבואר בגמ' דלגבי שחיטה יכול השוחט לעמוד אפי' בחוץ ולשחוט עם סכין ארוכה [עי' משנה ריש פ"ג], אך לגבי קבלה בקדשי קדשים הכהן צריך לעמוד בצפון ובקדשים קלים בתוך העזרה. [ובמל"מ פ"א ה"ז מפסוהמ"ק מביא מהרמב"ן דהשוחט בדרום עובר בל"ת].

הכניסו ראשם ורובם

לגבי הבהמה - כתב בזבח תודה דסגי בהכניס ראש הבהמה ורובה בצפון, ובשטמ"ק מנחות ט. אות כ"ט מבואר דסגי במכניס הצואר בצפון וכ"מ דנקט בחזו"א סי' ו' סק"ג.

לגבי הכהן בשעת קבלה - מבואר בגמ' דף כו. דבקדשי קדשים סגי בהכניס ראשו ורובו, אך לגבי קדשים קלים צריך שיהא כולו בפנים.

תלה הבהמה

תלה הבהמה בשעת שחיטה, הרי זה פסול, ואם היתה תלויה בשעה שקיבל הדם, הרי זה כשר. [גמ' כו.].

קבלת הדם

לכתחילה צריך לקבל את כל הדם. [וכתבו התוס' בדף לד: שאפי'

בינת יער הלבנון

הרב דוד קוגל שליט"א

ובעל כרחך שכוונתם שהחיוב להביא הקרבנות הוא מיד בעיקר הרגל, ועל כן אם עבר עיקר הרגל ולא הקריב תיכף עובר, ולפי"ז אם בעיקר הרגל א"א להקריב כגון בנדריים ונדבות שאין קרבים ביו"ט, או כשחל עצרת בשבת שא"א להקריב אז יעבור בתום ימי התשלומין, כיון שימי התשלומין הם ג"כ רגל לענין בל תאחר.

דברי הזתוס' בחגיגה

ב. ובעיקר הדבר מצאנו חבר לדעת הרמב"ן שבעצרת חלוק עיקר הרגל מתשלומין, והוא בדברי הזתוס' חגיגה ט' ע"א ד"ה תשלומין, שכתבו שאפילו לרי אושעיא דס"ל שבחג המצות וחג הסוכות אם לא היה ראוי בראשון מ"מ מקריב ראייה וחגיגה בשני היינו דוקא בחג המצות וחג הסוכות, אבל בעצרת אף רבי אושעיא מודה שאם לא היה ראוי בראשון אינו מקריב בשני שודאי כולם תשלומין דראשון הן. ומבואר דס"ל שבעצרת חלוק עיקר הרגל משאר הרגל, ואינו דומה לשאר החגים.

וסברתם צל"ע דהנה בחגיגה י"ז ע"א מבואר המקור שיש לעצרת תשלומין או מדהוקש חג השבועות לחג המצות, או ממנה ימים וקדש חודש מנה ימים וקדש עצרת, מה חודש למנויו – היינו שראש חודש הוא יום א', אף עצרת למנוייה היינו שכיון שמצוה למימני שבועי על כן עצרת הוא שבוע. ובי הדרשות בפשוטם צע"ג שכיון שנתפרש בתורה שיום החמישים לספירה הוא עצרת, א"כ מהיכי תיתי להוסיף עליו, וכשם שאין מקישים חג המצות לחג הסוכות ויהיה חג המצות ח' ימים מכיון שנתפרש בתורה שחג המצות ז' ימים, ה"ה מהיכי תיתי להקיש עצרת לחג המצות. וכן הדרשא השניה צ"ע כנ"ל שאחר שנתפרש בתורה מנין ימי עצרת מה יועיל דרשת "מה חודש למנויו וכו'", ואם מאיזה טעם מועלת האי דרשא – א"כ מני"ל שהיא נאמרה דוקא לענין קרבנות, ואמאי לא נימא שנילף מכאן שעצרת ז' ימים.

בענין תשלומי עצרת

ב גליון מס' 2 הביאו מחלוקת אימתי עובר אעשה ד"והבאת שמה" בעצרת, שיטת הרמב"ן והריטב"א וסוכה שבעצרת כיון שעבר עיקר הרגל מיד עובר על עשה דובאת שמה והבאתם שמה וה"ה שעובר על בל תאחר אם הוא רגל שלישי (לת"ק דס"ל דלא בעינן כסדרן), ושיטת הטורי אבן שעד שלא עוברים ימי תשלומי עצרת אינו עובר לא בעשה ולא בלאו.

מו"מ בראיוות הטורי אבן

והנה נכתב שם שהטו"א כתב דבר זה בפשיטות, אבל ז"א כי הטורי אבן הביא ב' ראיות, א' - באבני שוהם ר"ה דף ו' ע"א ד"ה כיון, הביא ראייה דאל"ה לעולם לא יצטרף עצרת לג' רגלים לענין נדריים ונדבות, שהרי קי"ל (ביצה י"ט) דביו"ט אין מביאין נדריים ונדבות, וא"כ לר"ש לעולם לא משכח"ל ג' רגלים כסדרן דעצרת לעולם לא יצטרף. ב' - בטו"א שם ד"ה ולא, הביא ראייה ממה שהקשו בגמ' שם איך השוה את ו' ו' השלמים בעצרת ועברו אעשה, והקשה הטו"א אמאי לא תירצו דחייל עצרת בשבת וממילא לא יכלו להביא קרבנם בעצרת וליכא עשה, ומינה מוכח דלענין ב"ת והעשה ד"ובאת שמה" עד שיעברו ימי התשלומין לא עבר¹, וצ"ע מה יענו הרמב"ן והריטב"א לראיות הטו"א.

ואולי אפש"ל שמש"כ הראשונים שכיון שעבר עיקר עצרת עובר בעשה, אי"ז משום שלא חשיבי ימי התשלומין כרגל לענין בל תאחר והעשה דובאת שמה². ואין בזה טעם שימי התשלומין לא יחשבו לענין זה כרגל שהרי סו"ס מתקיים בימים אלו קרא ד"ובאת שמה" ואמאי לא יצטרף לענין "והבאתם שמה".

¹ ופלא גדול שבדיבור שאח"ז נתקשה איך אכלו השלמים בעצרת והרי אין מביאין נו"נ ביו"ט ולא יישב ע"פ מש"כ בדיבור הקודם דאירי בימי התשלומים, וצ"ע.

² כמו שראיתי שכתבו בספר קול מהיכל עניני העומר.

ביסוד ספירת העומר ימים ושבועות

ג. במנחות ס"ו ע"א אמר אב"י מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי, אמימר מני יומי ולא מני שבועי אמר זכר למקדש הוא, ופרש"י שכיון שליכא עומר בזה"ז ע"כ ליכא ספיה"ע אלא זכר למקדש. וכל רואה יפלא אמאי ראוי יותר לעשות זכר לימים מלעשות זכר לשבועות.

אמנם להנ"ל ניחא שספירת הימים מקדשת יו"ט דעצרת שהוא קיים אף בזה"ז וע"כ עבדינן זכר לספירה זו, אמנם ספירת השבועות מקדשת השבוע השמיני לחג השבועות לענין קרבנות הראיה החגיגה והשמחה המפורשים בראה, וחגיגה זו אינה נוהגת כלל בזמן הזה, ועל כן לא עבדינן זכר לספירה המביאה אליה.

גדר ימי התשלומין דעצרת

ואשר יראה בזה הוא שהנה מצאנו בתורה ב' פרשיות בענין חג השבועות, פרשה אחת באמור ושם נאמר – וספרתם לכם וכו' תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה וכו' וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש וכו'.

והנה למדנו שמונים חמישים יום מהבאת העומר וביום החמישים מביאים שתי הלחם ועושים יו"ט יום אחד, ואין דרשא שבאה להאריך את דין היו"ט.

אמנם הבאת הקרבנות וחגיגת החג בעצרת לא נתפרשו באמור אלא בראה, ושם נאמר – שבעה שבועות תספר לך וכו' ועשית חג שבועות לה' אלקיך מסת נדבת ידך וכו' ושמחת לפני ה' אלקיך וכו' במקום אשר יבחר ה' וכו'. הנה נתבאר בתורה ששופרים שבע שבועות ואז חוגגים חג בעליה לרגל והבאת קרבנות חגיגה ושמחה, אבל לא נתפרש בתורה כלל כמה זמן יהיה החג הזה. ועל זה באה כל הסוגיא בחגיגה שם לדון כמה זמן הוא "חג השבועות" שנכתבו ענינו בפרשת ראה, וב' ילפותות בדבר למילף שהוא שבעה ימים, או שנלמדנו מחג המצות, או שנלמדנו ממנוייו היינו כיון שחג זה מונים לו ע"י שבועות על כן זמנו שבוע. וממילא נמצא שבכל מקום שאמרה תורה "חג השבועות" הרי שחג זה הוא השבוע השמיני לספירה, ואין לזה שייכות כלל למה שיו"ט דעצרת הוא יום אחד, שה"חג" לענין קרבנות הוא השבוע השמיני, וצ"ב.

ומהשתא צ"ע טובא דברי הרמב"ן והתוס' שחילקו את חג השבועות לשתיים עיקר הרגל שהוא יו"ט דעצרת, ושאר הרגל שהם ימי התשלומין, ולהנ"ל הא לענין הקרבנות והחגיגה אין כאן עיקר וטפל כלל, אלא לענין הקרבנות חג השבועות הוא ז' ימים⁵, וצ"ע.

⁵ ולאלו שלמדו ברמב"ן שימי התשלומין אינם רגל, ודאי צ"ע"ג ולא יתכן, אבל גם לדין שאף שרגל הם מ"מ אינם עיקר הרגל נמי צ"ע.

⁶ ואף הטו"א אינו ניצול מקושיין, שמבואר שם בדבריו דליכא מצות שמחה כל הז' ימים, וצ"ע אמאי הא על "חג שבועות" שהוא ז' ימים כתוב בתורה "ושמחת לפני ה' אלקיך" ומנ"ל לומר שהשמחה רק יום א', וצ"ע.

הודעת המערכת

כוללים הלומדים מסכתות או סוגיות מעניני קדשים,

יכולים לקבל מראי מקומות מפורטים להלכה בנושאים השונים.

ניתן לפנות למכון "תורת הקרבנות"

בטל' 03-6183447

או להשאיר הודעה בטל' 050-4134645

או בדוא"ל: korbanot@neto.net.il

³ ועי' נמוק"י מו"ק י"ט ע"א שמבואר שם שבזמן ביהמ"ק לא נהג אבילות בשבעת ימי העצרת, ועל כרחך דחשיב חג גמור שנוהג בו שמחה.

⁴ ומה שהזכירה התורה בפרשת אמור "שבע שבתות תמימות תהיינה" אינו שייך לכ"ז, שהספירה ליו"ט דעצרת הוא בימים ולא הוזכרה שם ספירת שבועות אלא שהספירה היא בשבע שבתות כמדוקדק בקרא, וכן מבואר בסוגיא שם דילפי' ספירת שבועות מקרא דראה, ויש הרבה להאריך בכ"ז ואכ"מ.

גפן של זהב

הרב שמואל קונשטט שליט"א

הערה בגדר "פתח" אהל מועד

הח"ח בליקוטי הלכות (זבחים נה:) הקשה בהא דקיי"ל מקריבין אע"פ שאין בית, והא אמרינן שלמים ששחטן קודם פתיחת דלתות היכל פסולים דבעינן ושחט אותן פתח אהל מועד. ותי' דכיון ששוחט נגד החלל של פתח מקום המקודש נקרא פתח אהל מועד, ולא בא למעט רק היכא שהיכל הוא סגור כנגדו דלשון פתח משמע שהחלל של הפתח יהא פתוח כנגדו.

וכתב שם דלפי"ז בזמן הזה שידוע שבנו שם איזה בנין בעו"ה ממילא אסור להקריב על המזבח דהא עכ"פ כבר אינו נגד חלל הפתח. אמנם בסוף דבריו כתב דהרשב"א בשבועות הקשה ג"כ קושיא זו ותי' הרשב"א דכל הדין דבעינן כנגד הפתח הוא רק בזמן שיש אהל מועד, משא"כ כשאין בית לא בעינן פתח אהל מועד. וכתב בליקוטי הלכות דלפי"ז אפשר דגם בזמן הזה שיש שם בנין אפשר להקריב, וצ"ע.

והנה לכאורה יש להקשות על תירוץ הליקוטי הלכות, דבגמ' בעירובין דף ב' מבואר דרב סובר דטעמא דרבנן דסברי דקורה שהניחה למעלה מכי אמה צריך למעט, משום דילפינן מפתחו של היכל שהיה גבוה עשרים אמה ואשכחן דקרי ליה רחמנא פתח דכתיב ושחטו פתח אהל מועד, א"כ מוכח דעד עשרים אמה יש לו שם פתח, אבל ביותר מעשרים אין לו שם פתח ולכן צריך למעט הקורה. ולכאורה לדעת הליקוטי הלכות כלל לא מצינו שהצריכה התורה שם פתח בהיכל, דכל עיקר הקרא בא רק ללמד שצריך להיות החלל פתוח בין אם יש פתח ובין אם אין שם פתח, ואיך יכולים ללמוד מזה דעד עשרים אמה יש לו שם פתח.

ועי' בריטב"א בעירובין שם שכתב על הא דאמר שמואל שלמים ששחטן וכו' שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול. פירוש לאו דדרשינן פתח כמו פתוח, דא"כ יהא זה הפך מימרא דרב דיליף לעיל מפתח פתח ממש, אלא כך רוצה לומר שאינו נקרא פתח בדוקא אלא בזמן שהוא פתוח. ומשמע מדברי הריטב"א שבא לומר דודאי עיקר משמעות דפתח אהל מועד הוא דבעינן שיהא שם פתח, ומזה יליף רב דעד עשרים אמה יש לו שם פתח, אלא דיליף שמואל דבעינן גם שיהיה פתוח דלא נקרא פתח אלא בזמן שהוא פתוח. ותי' הליקוטי הלכות צ"ע.

הרב נחום באדנער שליט"א

אכילת שעירי יוה"כ בליל שבת שלאחריו

ראיתי את קושייתו של הרב שמעון ברים, איך יוצאים דין "למשחה" באכילת בשר השעיר חי, ונראה דבאמת מבואר בתוס' מס' מנחות דף ק. ד"ה ששונאין את הבבליים לענין אכילת שעירי יוה"כ בליל שבת שאחר יוה"כ, שהאוכלים את בשר השעיר כשהוא חי אינם מקיימים דין זה, ויותר מכך משמע מדבריהם שאין מקיימין באכילה זו מצות אכילת קדשים המבוארת בקרא "ואכלו אותם אשר כופר בהם", שהרי כתבו שכל מה ששעירי החטאת נאכלים חי הוא כדי "שלא יבואו לידי נותר", ומשמע שמצות אכילת קדשים לא קיימו בזה. וזהו מהאי טעמא, שכיון שאינו ראוי כלל לאכילה כדרכה, לא חשיב אכילה, וכ"ש שהוא מופקע ממצות "למשחה" שנאמרה באכילת קדשים. [ונראה עוד דגרע מאכילת עור האליה הרך דמבואר בזבחים כ"ח. שעדיין אכילת קדשים הוא, כיון ששם אף שאינו ראוי לקיים בו דין "למשחה" מ"מ ראוי לאכילה הוא]. וכן דייק הרש"ש מדברי התוס', וכן שמעתי מפי מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א.

ואמנם הוסיף מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א דמ"מ צריך לעשות כל מה שאפשר לקיים דין "למשחה", הגם שאינו למשחה מטעם אחר, ולכן אין להם לבלוע הבשר. ודבריו נאמרו על הא דהקשו איך אוכלים את בשר השעירים חי, הא כיון שהוא שבת א"א למלחם וא"כ ע"י לעיסה יצא הדם, וחשיב דם שפירש. [ואמר שלא מסתבר לומר דלא חשיב שפירש כיון שהוא בפה, שהרי עד שהגיע לבית הבליעה - ששם החיוב על אכילת דם, כבר פירש. ועי' בחוות דעת ביו"ד שדן בזה]. והיו שרצו לומר שיכולים לבלוע הבשר וכך לא יצא ממנו דם, אך טען מרן שליט"א דע"י זה מבטל ממנו דין "למשחה" וכנ"ל. ולכן אין להם עצה אלא ללחוט הבשר בחומץ כדי שלא יצא הדם, ואף שעדיין יש בזה איסור דרבנן, מ"מ אין שבות במקדש, ועדיף לאכלו כך מלאכלו בבליעה שבה מפקיעו עוד מ"למשחה". עכ"ד מרן הגרי"ש אלישיב שליט"א.

והארכתי בזה טובא בס"ד בקונטרס "מצות אכילת קדשים ודין למשחה".

ובא לציון גואל

ליקוט מדברי גדולי הדורות זצוק"ל

מהי הסיבה לריבוי הצרות?

ב הקדמה לספר "עזרת כהנים" על מסכת מדות (יו"ל בהסכמת הבית הלוי ורבי צדוק הכהן זצ"ל ועוד מענקי הדור) האריך בגודל החיוב לעסוק במסכת מדות ובצורת בנין הבית שבספר יחזקאל, שעל ידי לימודה נחשבים כבונים את בית המקדש. וכתב שאולי הסיבה שרוב עם ישראל מתרשלים מלימוד זה הוא משום ש"כל המקודש מחבירו חרב מחבירו".

והוסיף שם שאולי כל המאורעות הקשות ר"ל הפוגעים בנו, הכל כדי להקיזנו ולעוררנו מהתרשלותנו בזה, וכפי שנאמר בספרים הקדושים דשליחות התוכחה שפעם היתה בפי הנביאים נמסרה כיום ליסורים וחלאים רעים ר"ל.

.....

והביא שם כמה ראיות לענין זה שאפשר להעניש בעונשים גדולים כשאין דואגים לבנין בית המקדש.

א. נאמר במדרש שוח"ט (תהלים יז, שמואל לא) "כל אותם אלפים שנפלו בימי דוד לא נפלו אלא על שלא תבעו בית המקדש".

ב. כאשר הארון היה בשבי יד הפלשתים ז' חדשים, נענשו אנשי בית שמש בעונש גדול מאד, כיון שהם היו הקרובים ביותר למקום הארון ולא דאגו להשיבו. וכנאמר במדרש (ב"ר נד, ה) "אמר הקב"ה: אילו תרנגולתו של אחד מהם אבדה היה מחזר עליה כמה פתחים להביאה, וארוני בשדה פלשתים ז' חדשים ואין אתם משגיחים בו?!"

ויש ללמוד מכך בקל וחומר כמה חמור הדבר כשאין דואגים להשבת כל בית המקדש כולל הארון והלוחות והמזבח וכל עבודת המקדש!

ג. וכן מצינו להדיא בספר חגי (פ"א) "העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים, והבית הזה חרב". ושם בפ"ב מסופר שלאחר שהתעוררו לבנות את בית המקדש, אמר להם הנביא שיראו איך כל הברכה שנמנעה מהם מחמת שלא הזדרזו לבנותו, חזרה אליהם!

ליקוט מדברי מן החפץ חיים זיע"א

האם באמת אנו מחכים לגאולה?

א "ל החפץ חיים זצ"ל: חז"ל הורו לנו שמוטל על האדם לצפות תמיד לישועת ה', והוא מהדברים ששואלים על כך לכל אדם בתחילת דינו (כמבואר שבת לא). והאם באמת אנו מצפים ומקווים לישועה? הרי אם היינו מחכים היינו מכינים את עצמנו בלימוד כל ההלכות שיהיו נוגעות לנו באותו זמן. ולימוד זה הרי לוקח זמן רב שלא שייך לדעת אותו בשעה קלה.

"ואילו היה בא מבשר נאמן לישראל ואומר שבזמן קרוב תהיה הגאולה, בודאי היו מזדרזים אלפי רבבות מישראל ללמוד ההלכות השייכות לקרבנות ולביהמ"ק, ולא רק הכהנים אלא כל ישראל, בהלכות השייכים לכולם וכגון אכילת קדשים וביאת המקדש, וכל חיובי הקרבנות ובפרק הלכות קרבן פסח וכדו'. ועתה אם אמת הוא מה שאנו אומרים להקב"ה כמה פעמים בכל יום שאנו מקוים ומחכים לישועתו ומלכותו איך יתכן שאין אנו מזדרזים בכל עוז בלימוד הלכות אלו?!"

[תורה אור פי"ב]

.....

לימוד סדר קדשים כציפיה לישועה

והנה בפסיקתא דרב כהנא נמצא מאמר נורא המזרז לצפות למלכותו של הקב"ה במאמר גילי (סימן ל"ד) וז"ל: "אמר הקב"ה לצדיקי דור ודור: לא יפה עשיתם שחיבתם לתורתי ולא חיכיתם למלכותי", שבועה היא מלפני שכל מי שמחכה למלכותי אני מעיד בו לטובה שנאמר וכו' עיי"ש עכ"ל. הרי שרצון הקב"ה שנחכה למלכותו, וממילא מובן שצריך ללמוד הלכות הנחוצות לזה [דהיינו תחלת הכל ללמוד מס' זבחים, מנחות, שהם העיקרים השייך לזה].

[מתוך מכתבו של הח"ח לגר"ח זוננפלד]

קיום חובת הציפיה לישועה

דבר נפלא גילה לנו רבי ישראל זצ"ל בכחות הנפש, כי אם לפום ריהטא נראה שאין שייכות בין לימוד ההלכות של אותה מצוה לבין נצחון היצה"ר המסית להכשל בה, העמיד לנו מרן הגרי"ס שאדרבא ואדרבא, ככל שירבה האדם לפלפל ולעיין בחלקי המצוה לפרטי פרטיה, כך ירבה להרגיש את חומרתה, וזאת בהעלותו על לבו כי אם הלכות רבות כ"כ תלויות במצוה זו, ובקל ישתנה הדין מן הפטור לחייב ומן המותר לאסור, אות היא שחשיבותה רבה היא לאין ערוך, ועי"ז יתחיל להקפיד על קיומה ביתר שאת ויתר עוז.

ג

נראים הדברים שעצה זו יכולה לשמש גם בעניינינו. **ידוע שמרן החפץ חיים זיע"א היה מגדולי המצפים לישועה בדורות האחרונים** ועורר רבות על הציפיה וההשתוקקות לגאולה. כמו כן סופר עליו שבכל רעש בלתי מצוי היה שואל האם כבר בא משיח צדקנו? וכהנה וכהנה סיפורים רבים [עד שכתב עליו בנו שאנשים הגזימו עליו במעשיות מעין אלו יותר מהאמת]. וכל זה היה מגודל רצונו ותשוקתו לראות בגילוי כבוד שמים והשבת השכינה למקומה.

אולם גולת הכותרת במפעליו הכבירים בענין זה היתה החדרת לימוד סדר קדשים בקרב רבים מלומדי התורה"ק. למטרה זו כתב הח"ח את ספרו הנודע "לקוטי הלכות" והוציא לאור ספרי ראשונים ואחרונים על מסכת יומא וסדר קדשים, ויותר מכך יגע במשך כעשרים שנה על החזקת כולל קדשים שבו למדו טובי האברכים את המסכתות מסדר קדשים עד שהיו בקיאים בו היטב.

אם נתבונן במכתבי החפץ חיים הרבים נראה שהח"ח החשיב לימוד זה כראשון במעלה לאחר לימוד דיני אורח חיים, והדברים מובנים היטב על פי האמור. ידוע ידע מרן הח"ח כי כדי להרבות את הציפיה לגאולה בתמים ובלב שלם עי"י פעולות מעשיות, חייבים אנו לעיין וללמוד בצורה מעמיקה את פרטי הדינים הסובבים את הלכות הקודש והמקדש, ורק לימוד זה בכחו להשפיע עלינו את הרגשת הציפיה והתשוקה באופן מלא.

והיינו שעל ידי שרואה הלומד כמה פרטים ודקדוקי

א

דוע ומפרסם גודל חובת הציפיה לישועה אשר היא יסוד חיי אומנתנו, ושעליה אמרו חז"ל בשבת ל"א שכל אחד עתיד להשאל בבואו לבי"ד של מעלה אם ציפה לישועה אם לאו. [ונראה מדברי חז"ל אלו שלא כל אדם נחשב מצפה לישועה באמת, אף שכל אחד ודאי רוצה שתבוא הגאולה. ואם נתבונן נראה שאם יהיו חיינו מסודרים לגמרי, לא נרגיש בהם חסרון עד כדי ציפיה ותשוקה לבנין בית המקדש].

ובפשטות האופן שבו ניתן ליישם חובה זו למעשה, הוא עפ"י האמור "אחרי הפעולות נמשכים הלבבות" [חינוך מצוה ט"ז]. והיינו שכדי להשיב את הדברים אל הלב, ניתן להתעורר עי"י אמירת התפלות המדברות על הגאולה בלשון תחנונים, וכן בהוספת תפלות בענין זה כמו תיקון חצות וכדו', כאשר בדרכים אלו ירגיש לבנו לב האבן את הצורך הגדול בגאולה השלמה ובביאת המשיח, ונהיה מהמצפים באמת שיתגלה כבוד מלכותו ויחודו יתברך בכל העולם.

ברצוני להוסיף נקודה נפלאה בקיום חובה זו, שיכולה לתת אור גדול ותועלת עצומה בענין חשוב זה של הציפיה וההשתוקקות לגאולה, וכבר הובא במקומות רבים כמה גדול חלקם של המצפים לבנין בית המקדש, וכמה חמור עונשם של אלו שאינם תובעים ודורשים את בנינו, ולא באנו להאריך בחלק זה.

ב

יסוד מוסד ייסד לנו אור העולם מרן הגרי"ס זצ"ל באגרתו המפורסמת, כי אם ירצה האדם לתקן את עצמו במכשול מסויים, שני דברים עליו לעשות. האחד הוא ללמוד את מוסרי החכמים הפרטיים לאותה עבירה, וכגון בעבירת הגזל צריך הוא להשיב אל לבו את חומר וגנות עוון הגזל וכמה גדול עונש העובר עליו, והשני הוא "ללמוד בעוז ועיון עמוק היטב דיני העבירה עצמה, ההלכה עם כל סעיפיה וכו', כי זה הלימוד עושה קנין חזק בנפש, להיות העבירה מרוחקת ממנו בטבע". ולמשל בענין הגזל צריך ללמוד בעיון את ההלכות השנויות בשו"ע חו"מ, וכך עי"י שיראה כמה דקדוק יש בכל פרוטה ופרוטה של ממון חברו, ממילא יטה לבו לדרך הזהירות בחפצי הזולת, וכן כיו"ב בכל עבירה ועבירה.

ה'ד'

היוצא מכל האמור, שכדי לקיים את חובת הציפיה לגאולה כנדרש מעמנו, מוטל עלינו להקדיש סדר לימוד של ממש בלימוד הלכות הקרבנות בעיון, אשר מעלתו רבה ביותר כפי שהאריך מרן החפץ חיים מחמת עוד סיבות, ועל מנת שנהיה לכל הפחות שייכים לענין זה, ניתן לבחור נושא אחד מתוך הנושאים הרבים השייכים לדיני הקודש והמקדש, וכגון קידוש ידים ורגלים, תרומת הדשן, חיוב קרבנות יולדת או דיני קרבן תודה וכיו"ב, וכך על ידי הפעולות והעסק בדבר, תתעורר בקרבנו ציפיה עצומה לזמן שבו יקויימו הלכות אלו בבית הבחירה, כאשר יהיה ההיכל על מכוננו ותשרה השכינה בתוכו.

ובאמת שיכולים אנו להתעורר מאד, שלא זו בלבד שחסרנו את עבודת המקדש שעל ידה מתגדל ומתעלה כבודו של הקב"ה ונעשה נחת רוח לפניו בשלמות, אלא שגם אין אנו מרגישים את הזכות העצומה שישנה למי שיוכל לעבוד אותו כעבודת עבד לרבו באופן המעולה ביותר. ואולם ע"י הלימוד וההכנה לזה כפי יכולתנו, יערה ד' עלינו רוח ממרום להבין ולהשכיל בחשיבותם וערכם של העבודות הנעשות לפני ד' במקדש, וכך נשאף להיות במעלת משרתי ד' העומדים לפניו תמיד. ועי"ז יחיש השי"ת את גאולתנו ואת פדות נפשנו, ונזכה לעלות לציון ברנה ולירושלים בית מקדשנו בשמחת עולם. אכ"י"ר.

דינים ישנם בכל מצוה ומצוה במעשה הקרבת הקרבנות, בסמיכה בשחיטה ובזריקה, בעולה בחטאת ובתודה וכן הלאה, תתמלא לבו הכרה והבנה מחודשת בחשיבות עבודת מלכו של עולם, העבודה שאין למעלה ממנה, אשר עליה נאמר כי היא א' משלשת עמודי העולם. **וכך יתמלא האדם ברגשי קודש לשאוף ולחכות מתי יבא מלכנו לשכון בתוכנו**, ונוכל לעובדו בעבודה שלמה שכזו, ויחפוץ וירצה מתי נבא לציון גאולים בשמחה עצומה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקנו להיות עבדים ומשמשים לפני אדון כל, בעבודה ושירות שאין למעלה ממנו.

ויתירה מזאת, ככל שירבה האדם ללמוד ולרכוש את הידיעה בחלק זה של הלכות הקרבנות, בשימו על לבו את גודל ועוצם הדיוק הנדרש בכל פרט ופרט שבהם, [וכמו שבבית מלך גדול כל דבר נעשה בדיוק מוחלט כראוי לכבוד המלך], **כך תגדל בו גם החפץ והתשוקה לראות מהרה בתפארת עוזך**, ויבקש בכל עת וזמן מתי יבוא דבר זה לידינו, וכל תפלה ובקשה על גאולת ישראל יאמרו על ידו מעומקא דליבא ממש, ובפרט כאשר יעורר אצלו את מצבו של עמ"י הנתונים למרמס ולמשיסה, תחת היותם ברום המעלה כפי הראוי לעובדי עבודת בורא כל עולמים.

על ידי ההתבוננות בדברים אלו נצליח לעורר בתוכנו את התשוקה לחיי אמת, חיים של עבדות וביטול מוחלט לרבש"ע, אשר אין דבר שיוכל לבטא אפילו במשל את תוקף התענוג הגדול שיש בחיים מעין אלו, כאשר כל זה יתקיים כאשר יבנה בית המקדש במהרה ושם נעבדהו באהבה וביראה עצומה כימי עולם וכשנים קדמוניות.

מכון "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות. ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או לת.ד. 3196 ב"ב